

provincie **HOLLAND**
ZUID

2450-32

ADVIES OVER REIKWIJDTE EN DETAILNIVEAU
VOOR HET MILIEUEFFECTRAPPORT
DIJKVERSTERKING
SCHOONHOVENSEVEER-ZIJPKADE

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland
september 2010

Inhoudsopgave	Pagina
I Inleiding	3
II Advies over reikwijdte en detailniveau	4
Hoofdpunten van het MER	7
2. Achtergrond en besluitvorming	8
2.1 Achtergrond, probleemstelling en doel	8
2.2 Beleidskader en te noemen besluiten	9
3. Voorgenomen activiteit en alternatieven	9
3.1 Algemeen	
3.2 Alternatieven & varianten	9
3.3 Meest milieuvriendelijk alternatief	11
3.4 Referentie	11
Bestaande milieusituatie en milieugevolgen	12
4.1 Algemeen	12
4.2 Bodem en water	12
4.3 Natuur	13
4.4 Woon- en leefmilieu en verkeersveiligheid	15
4.5 Landschap en cultuurhistorie	15
4.5.1 Landschap	15
4.5.2 Cultuurhistorie	16
Overige aspecten	16
Bijlage 1	18
Bijlage 2	19
III Zienswijzen, samenvatting en reacties	23

I INLEIDING

Gedeputeerde staten van Zuid-Holland hebben op 4 juni 2010 een startnotitie ontvangen van Waterschap Rivierenland voor een planstudie voor de versterking van het dijktraject Schoonhovenseveer-Zijkade aan de zuidoever van de Lek. Bevoegd gezag voor de goedkeuring van het versterkingsplan conform artikel 5.4 van de Waterwet zijn Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland.

De m.e.r.-procedure is van start gegaan met de bekendmaking van de startnotitie in Het Kontakt, editie Alblasserwaard op 17 juni 2010. De startnotitie heeft van 21 juni tot en met 2 augustus 2010 ter inzage gelegen. De ingebrachte zienswijzen zijn in hoofdstuk III kort samengevat en van een reactie voorzien.

Op 19 juli 2010 heeft de Commissie voor de milieueffectrapportage (verder aangeduid als 'de Commissie') een werkbezoek gebracht aan het dijktraject Schoonhovenseveer-Zijkade, waarbij de vertegenwoordiger van zowel de initiatiefnemer als het bevoegd gezag aanwezig waren. De Commissie heeft op 10 september 2010 haar advies uitgebracht over de reikwijdte en het detailniveau voor het milieueffectrapport (MER).

De bij de provincie Zuid-Holland ingediende zienswijzen zijn onder meer naar de Commissie gezonden en deze heeft daar kennis van genomen. Indien van belang heeft de Commissie de zienswijzen in haar advies verwerkt.

Het voorliggende advies van het bevoegd gezag over de reikwijdte en het detailniveau is niet zelfstandig leesbaar; het dient in samenhang met de startnotitie gelezen worden.

II ADVIES OVER REIKWIJDTE EN DETAILNIVEAU

Gelet op de compleetheid en de bruikbaarheid van het advies van de Commissie heeft het bevoegd gezag besloten het advies over de reikwijdte en het detailniveau vast te stellen conform het advies van de Commissie, inclusief onderstaande aanvullingen.

Het advies is vanaf bladzijde 5 integraal weergegeven.

De aanvullingen hebben betrekking op de volgende punten.

2. Achtergrond en besluitvorming

2.1 Achtergrond, probleemstelling en doel

Op bladzijde 9, vierde alinea, van het advies van de Commissie voor de m.e.r. staat de volgende zin.
"Geef in het MER aan hoe groot de urgentie van het veiligheidsprobleem tussen Schoonhovenseveer en Zijpkade per dijkvak is door aan te geven hoe groot zonder dijkversterking de kans op een overstroming is."
Deze zin dient als volgt gelezen te worden:
"Geef in het MER aan hoe groot de urgentie van het veiligheidsprobleem tussen Schoonhovenseveer en Zijpkade per dijkvak is door aan te geven wat de huidige veiligheid van de dijk is in termen van de wettelijke norm."

3. Voorgenomen activiteit en adviezen

3.2 Alternatieven en varianten

Op bladzijde 11, laatste alinea onder "Robuustheidstoets" dient het zinsdeel "... bovenop de wettelijke eisen ..." gelezen te worden: "... bovenop de aanbevelingen van de Leidraad Rivieren ...".
Verderop in dezelfde alinea dient het zinsdeel: "... ten opzichte van wat wettelijk vereist is ..." gelezen te worden als: "... van de aanbevelingen van de Leidraad Rivieren ...".
Aan het einde van dezelfde alinea dient het zinsdeel: "... en maak inzichtelijk wat dit betekent voor de overschrijdingsrisico's ..." gelezen te worden als: "... en maak inzichtelijk wat dit betekent in relatie tot de wettelijke norm ...".

5. Overige aspecten

Voeg een zo volledige afkortingen-, acroniemen en begrippenlijst toe.

Dijkversterking Schoonhovenseveer – Zijpkade

Advies over reikwijdte en detailniveau
van het milieueffectrapport

10 september 2010 / rapportnummer 2450-30

1. HOOFDPUNTEN VAN HET MER

Tussen Schoonhovenseveer en Zijpkade voldoen delen van de dijk aan de linkeroever van de Lek niet aan de wettelijke veiligheidseisen. Delen van de dijk zijn niet hoog en/of niet sterk genoeg. Het gaat om 14 km waar de dijk versterkt moet worden. Aanleiding voor de dijkversterking is de uitvoering van de Planologische Kernbeslissing (PKB) Ruimte voor de Rivier. Voor de dijkversterking stelt het Waterschap Rivierenland een dijkversterkingsplan op, dat moet worden goedgekeurd door Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland. Voor de besluitvorming over de goedkeuring van dit plan wordt een procedure voor milieueffectrapportage (m.e.r.) doorlopen.

De Commissie voor de m.e.r. (hierna 'de Commissie')¹ beschouwt de volgende punten als essentiële informatie in het milieueffectrapport (MER). Dat wil zeggen dat voor het meewegen van het milieubelang in de besluitvorming het MER in ieder geval onderstaande informatie moet bevatten:

- geef de gevolgen aan van het voornemen voor andere projecten in het kader van het versterken van de rivierveiligheid en geef aan welke effecten andere projecten hebben op het voornemen en betrek deze uitkomsten bij het optimaliseren van de doelstelling, de alternatieven en de mogelijkheid tot synchronisatie van de uitvoering om de overlast te minimaliseren;
- een beschrijving van het voornemen en een onderbouwing van de alternatieven en van de plaats van de milieuaspecten daarin;
- een beschrijving van de gevolgen van de dijkversterking voor de landschappelijke en cultuurhistorische waarden. Beschrijf ook de maatregelen die getroffen kunnen worden om de dijk als landschappelijk gegeven te optimaliseren en negatieve gevolgen voor de cultuurhistorie te minimaliseren;
- een beschrijving van beschermde diersoorten en plantensoorten die in de uiterwaarden en binnendijs voorkomen en van de effecten die deze soorten door het voornemen kunnen ondervinden. Beschrijf ook de wijze waarop in het project kansen voor natuurontwikkeling worden gewogen en benut;
- een goede en publieksvriendelijke samenvatting, net als in de startnotitie voorzien van overzichtelijk en 'leesbaar' kaartmateriaal.

In de volgende hoofdstukken geeft de Commissie in meer detail weer welke informatie in het MER moet worden opgenomen. De Commissie bouwt in haar advies voort op de startnotitie. Dat wil zeggen dat in dit advies niet wordt ingegaan op de punten die naar de mening van de Commissie in de startnotitie voldoende aan de orde komen.

¹ Voor de samenstelling van de werkgroep van de Commissie m.e.r., haar werkwijze en verdere projectgegevens, zie bijlage 1 bij dit advies. Projectgegevens en bijbehorende stukken, voor zover digitaal beschikbaar, zijn ook te vinden via www.commissiemer.nl onder *adviezen*. In bijlage 2 vindt u de zienswijzen die de Commissie bij haar advisering heeft betrokken.

2. ACHTERGROND EN BESLUITVORMING

2.1 Achtergrond, probleemstelling en doel

In het stroomgebied van de Lek spelen momenteel een groot aantal projecten die de waterveiligheid aangaan. Al deze projecten delen de doelstelling de hoogwaterveiligheid voor de omgeving van de Lek te garanderen. Ga in het MER in op de samenhang tussen de diverse plannen en projecten die in de omgeving en binnen de *PKB Ruimte voor de Rivier* worden verkend, en de synergie die tussen deze projecten kan worden bereikt op het gebied van de hoogwaterbescherming en de overige doelstellingen voor het gebied.

De startnotitie geeft in §2.5 de doelstellingen van het voornemen weer. De doelstelling van de voorgenomen dijkversterking is om ervoor te zorgen dat de dijk hoog genoeg en sterk genoeg is om aan de wettelijke veiligheidsnormen te voldoen en in het kader van de PKB Ruimte voor de Rivier.

Op pagina 62 van de startnotitie wordt aan gegeven dat in de visie op de dijkversterking staat het behalen van het vereiste veiligheidsniveau voorop (primaire doelstelling), met behoud en waar mogelijk versterking van de ruimtelijke kwaliteit (secundaire doelstelling). Maak de doelstellingen voor ruimtelijke kwaliteit concreet zodat de alternatieven en varianten getoetst kunnen worden op doelbereik.

In de startnotitie wordt aangegeven dat de dijk op de meeste plekken niet aan de veiligheidseisen voldoet door hoogtetekort en/of een stabiliteitsprobleem. Een voldoende sterkte van de dijk voor waterstanden die statistisch eens in de 2000 jaar voorkomen, is voor deze dijkkring de norm. Geef in het MER aan hoe groot de urgentie van het veiligheidsprobleem tussen Schoonhovenseveer en Zijpkade per dijkvak is door aan te geven hoe groot zonder dijkversterking de kans op een overstroming is. Geef in het MER ook gedetailleerder dan in de startnotitie per dijkvak aan wat de aard en omvang van het probleem is.

Schets in het MER, net als in de startnotitie, de relatie van het voornemen met de planologische kernbeslissing (PKB) Ruimte voor de Rivier, het Nationale Waterplan en het daarin verwerkte advies van de Commissie Veerman. Geef aan welke projecten in het plangebied nog meer plaatsvinden in het kader van de PKB. Beschrijf in het MER ook de relatie met het Deltaprogramma Rijnmond Drechtsteden en het deelprogramma Rivieren.

Geef de gevolgen van het voornemen aan voor andere projecten in het kader van het versterken van de rivierveiligheid en geef aan welke effecten andere projecten hebben op het voornemen.

Geef aan in hoeverre geleerd kan worden van ervaringen en/of evaluaties van recente dijkversterkingen die in uitvoering zijn of uitgevoerd zijn.²

2.2 Beleidskader en te nemen besluiten

In hoofdstuk 3 van de startnotitie is de wet- en regelgeving en het beleid opgesomd waarmee rekening gehouden moet worden bij de besluitvorming over de dijkversterking. Geef in het MER aan of principeoplossingen of alternatieven passen binnen de randvoorwaarden uit deze wet- en regelgeving en dit beleid. Ofwel: welke consequenties voor het voornemen hebben wet- en regelgeving en beleid.

Geef een volledig en samenhangend beeld van de (vervolg)besluiten, vergunningen en ontheffingen die noodzakelijk zijn voor het uitvoeren van de dijkversterking, en van de instanties die daarvoor bevoegd gezag zijn.

3. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN

3.1 Algemeen

Geef inzicht in de activiteiten die plaatsvinden in zowel de realisatiefase (aanleg/inrichting) als de eindsituatie (gebruik, beheer en onderhoud). Besteed aandacht aan de fasering en doorlooptijd van de uitvoering.

Geef de gevolgen van het voornemen aan voor andere projecten in het kader van het versterken van de rivierveiligheid en geef aan welke effecten andere projecten hebben op het voornemen en betrek deze uitkomsten bij het optimaliseren van de alternatieven en de mogelijkheden tot synchronisatie van de uitvoering om de overlast te minimaliseren.

3.2 Alternatieven & varianten

Beschrijf in het MER de totstandkoming van de alternatieven en betrek hierbij nadrukkelijk de uitkomsten van de afstemming met andere projecten.

In paragraaf 5.5 van de startnotitie wordt aangegeven dat om tot een werkbaar overzicht van dijkversterkingsalternatieven te komen en de bandbreedte van de milieueffecten in beeld te brengen, is gekozen voor twee uiteenlopende alternatieven van waar de versterkingmaatregelen worden getroffen: binnendijs³ en buitendijs³. Dit houdt mogelijk in dat het behoud en versterking van bijvoorbeeld cultuurhistorie geen rol

² Ook het Q-team Ruimte voor de Rivier wijst op het belang van recente ervaringen met het voltooide verzwaringsprogramma voor (details in) het nieuwe ontwerp.

³ Met de keuze voor de uiterste alternatieven (versterking binnendijs en versterking buitendijs) wordt de maximale bandbreedte van milieueffecten in beeld gebracht.

speelt of gaat spelen in de afwegingen. De Commissie adviseert om binnen de twee alternatieven varianten te ontwikkelen die zicht geven op de verschillende oplossingsrichtingen met betrekking tot zowel cultuurhistorie, bebouwing, landschappelijke als ecologische waarden. De Commissie adviseert hierbij gebruik te maken van de Handreiking Ruimtelijke kwaliteit (H+N+S, 2009) aangevuld met de inzichten op basis van de historische betekenis van de individuele panden, andere cultuurhistorische waarden en natuurwaarden.

Besteed verder bij het uitwerken van het voorkeursalternatief en de varianten, met name als zich knelpunten voordoen, aandacht aan:

- de mogelijkheid om meer overslag dan het overslagcriterium (1 l/m/s) toe te laten door bijvoorbeeld het binnentalud overslagbestendig te maken;
- het toepassen van innovatieve dijkverbeteringmethoden, zoals daar ook mee wordt geëxperimenteerd bij andere dijktrajecten. Geef aan of er ook innovatieve (buiten-dijkse) dijkverbeteringmethoden bestaan voor dit dijktraject en motiveer waarom deze methoden wel of niet worden uitgewerkt in het MER. Denk bijvoorbeeld aan het buitendijks ingraven van een kleilaag.
- innovatief dijkbeheer⁴. Het waterschap streeft naar uniform dijkbeheer. De Commissie adviseert te onderzoeken of een andere, eventueel innovatieve wijze van dijkbeheer mogelijk is.⁵

Er wordt naar gestreefd om tegelijkertijd met de dijkversterking ook de verkeersveiligheid op de dijk te verbeteren. Geef aan in hoeverre dit bereikt kan worden door doorgaand verkeer te ontmoedigen op de dijk en de dijk meer toegankelijk te maken voor bestemmings- en fietsverkeer.⁶

Robuustheidstoeslag

Tijdens het locatiebezoek⁷ is aangegeven dat Waterschap Rivierenland bovenop de wettelijke eisen overweegt een robuustheidstoeslag toe te passen. De robuustheidstoeslag is bedoeld om onzekerheden in de ontwikkeling van de waterstanden op te vangen. Ga in het MER in op de onzekerheidsfactoren waarvoor de robuustheidstoeslag is bedoeld.

De robuustheidstoeslag houdt in dat de dijk extra verhoogd/verzwaard wordt ten opzichte van wat wettelijk vereist is. Dit moet voorkomen dat het waterschap over een aantal jaren de dijk opnieuw moet verhogen/verzwaren. De Commissie adviseert in het MER beide situaties (met en zonder robuustheidstoeslag) uit te werken als scenario's en maak inzichtelijk wat dit betekend voor de overschrijdingsrisico's. Ook acht de

⁴ Onder innovatief dijkbeheer wordt tevens het bevorderen van een karakteristiek dijkprofiel verstaan en het bevorderen van een soortenrijke vegetatie. De Commissie is van mening dat Waterschap Rivierenland dit bij de huidige dijkversterking goed heeft gedaan.

⁵ Een van de hoofdpunten uit het advies van het Q-team Ruimte voor de Rivier is ook: "Bekijk, alvorens functionele ontwerpeisen te maken, nog eens goed waarop de beheerderswensen zijn gebaseerd en of er innovatieve beheermogelijkheden zijn".

⁶ Het Q-team Ruimte voor de Rivier wijst op de eventuele mogelijkheid om gebruik te maken van de binnendijkse regionale wegen.

⁷ De Commissie heeft op 19 juli 2010 een locatiebezoek gebracht aan het plangebied.

Commissie het van belang dat ingegaan wordt op de onzekerheidsfactoren waarvoor de robuustheidstoets bedoeld is⁸.

Tussenvakken

Het dijktraject kent tussenvakken die op dit moment niet versterkt hoeven te worden. Uit de startnotitie blijkt dat de doelstelling voor deze tussenvakken afhankelijk is van de toetsing die nog niet is afgerond. Geef in het MER aan hoe met de tussenvakken wordt omgegaan en motiveer waarom deze wel of niet worden meegenomen in de dijkversterking. Besteed daarbij aandacht aan de aansluiting tussen de verschillende dijkvakken en de continuïteit van de dijk.

3.3 Meest milieuvriendelijk alternatief

In §6.2 van de startnotitie staat dat geen zelfstandig meest milieuvriendelijk alternatief (mma⁹) wordt ontwikkeld, maar dat bij voorkeur wordt aangesloten op het voorkeursalternatief. Het mma zal een alternatief zijn waarbij aanvullende bouwstenen en maatregelen opgenomen zijn om het milieuaspect zo volwaardig als mogelijk mee te nemen in het dijkontwerp.

De Commissie adviseert om de volgende aspecten te betrekken bij de ontwikkeling van het mma:

- een milieuvriendelijke wijze van aanleg en het benutten van milieuvriendelijke (bekledings-)materialen;
- het maximaal beperken van hinder in de realisatiefase;
- afwerking en beheer gericht op de vergroting van ecologische waarde (stroomdalvegetatie) en de beleving van de dijk als een karakteristiek en helder landschapselement geënt op historische kenmerken van het gebied.

3.4 Referentie

Geef een beschrijving van de referentiesituatie waarmee de alternatieven worden vergeleken. De referentiesituatie bestaat uit de bestaande toestand van het milieu in het studiegebied en de te verwachten milieutoestand als gevolg van de autonome ontwikkeling. Hoofdstuk 4 van de startnotitie geeft een eerste aanzet voor een beschrijving van de bestaande toestand van het milieu. Vul dit aan op het juiste detailniveau voor het maken van keuzes. Dit betekent bijvoorbeeld dat in beeld moet worden gebracht waar welke (beschermde) biotopen (habitats) met flora en fauna zich op dit moment op

⁸ Uit informatie tijdens het locatiebezoek bleek dat met name de effecten van bodemverlaging als gevolg van baggerwerkzaamheden een significante invloed op de (bandbreedte in) maatgevende hoogwaterstanden kunnen hebben. Wel of niet meenemen van dit effect maakt veel uit voor de werkelijke marge die de robuustheidstoets zal geven.

⁹ De Commissie wijst er op dat het per 1 juli 2010 (inwerkingtreding Wet modernisering m.e.r.) geen wettelijk inhoudsvereiste meer is om een mma op te nemen in het MER. Wel dienen nog steeds alle redelijkerwijs in beschouwing te nemen alternatieven beschreven te worden.

en rond de dijk bevinden en wat de cultuurhistorische waarde is van de binnen- en buitendijkse zone langs de dijk, inclusief de panden op, aan en langs de dijk.

Onder de autonome ontwikkeling wordt de toekomstige ontwikkeling van het milieu verstaan, zonder dat de voorgenomen activiteit of één van de alternatieven wordt gerealiseerd. Deze toekomstige milieusituatie bestaat uit de ontwikkeling van de huidige activiteiten in het studiegebied en van bekende nieuwe activiteiten. Maak voorzover ontwikkelingen onzeker zijn gebruik van scenario's of gevoeligheidsanalyses.

4. BESTAANDE MILIEUSITUATIE EN MILIEUGEVOLGEN

4.1 Algemeen

Om alternatieven goed te kunnen toetsen aan doelbereik en milieugevolgen adviseert de Commissie om de toetsingscriteria, waar mogelijk, kwantitatief en meetbaar te maken, bijvoorbeeld voor de milieuaspecten bodem, water, natuur, veiligheid en ruimtelijke kwaliteit.

4.2 Bodem en water

Besteed in het MER aandacht aan:

- de effecten op geohydrologie (grondwaterstromingen, kwel, infiltratie en grondwaterkwaliteit). Beschouw daarbij de geologisch opbouw van het gebied en de ruimtelijke variatie daarin. Besteed aandacht aan mogelijke oude stroomruggen en de hydrologische betekenis daarvan;
- de effecten op het oppervlaktewaterstelsel;
- zettingen zowel ter plaatse van de dijk als in de directe omgeving, de gevolgen voor de aanleghoogte van de dijk en de mogelijke gevolgen voor aanwezige bebouwing
- grondverzet en de logistiek van aan- en afvoer van grond en eventueel hiervoor noodzakelijke depots;
- de mogelijkheden voor optimalisatie van de grondbalans van dit project met andere (Ruimte voor de Rivier)¹⁰ projecten;
- de wijze waarop omgegaan wordt met de aangetoonde en potentieel aanwezige bodemverontreinigingen.

¹⁰ Het Q-team Ruimte voor de Rivier wijst er ook op dat mogelijk gebruik gemaakt kan worden van grond die vrijkomt bij andere projecten binnen Ruimte voor de Rivier.

Geef aan welke kenmerkende habitats en soorten aanwezig zijn in het beïnvloede gebied en wat de autonome ontwikkeling van de natuur in het gebied is. Ga daarna in op de ingreep-effect relatie tussen de voorgenomen activiteit en de in het plangebied aanwezige natuurwaarden. Geef daarvoor aan voor welke kenmerkende en/of kwalificerende biotopen en dieren en planten aanzienlijke gevolgen te verwachten zijn. Geef aan voor welke ingrepen de biotopen en soorten gevoelig zijn. Ga in op de aard van de gevolgen¹¹ en wat deze gevolgen voor de populaties betekenen. Beschrijf maatregelen die de negatieve gevolgen kunnen beperken of voorkomen. Maak hierbij onderscheid tussen gevolgen en maatregelen in de realisatie- en in de gebruiksfase. Geef bovendien aan welke kansen voor de natuur gecreëerd kunnen worden met het voornemen.¹²

Gebiedsbescherming

Het plangebied grenst direct aan Natura 2000-gebied Uiterwaarden Lek, tussen Lexmond en Ameide. Daarnaast ligt binnendijs grenzend aan het plangebied het Natura 2000-gebied Zouweboezem. Beschrijf in het MER in hoeverre het voornemen gevolgen kan hebben voor kwalificerende habitats¹³ en leefgebied van soorten (areaal en kwaliteitsverlies).

Ga in een voortoets na of mogelijk significante effecten kunnen optreden op Natura 2000-gebieden. Indien significante effecten niet zijn uit te sluiten is het noodzakelijk om een passende beoordeling¹⁴ in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 te maken. De Commissie beveelt aan in dat geval de passende beoordeling op te nemen van het MER.

Met onderzoek in de passende beoordeling kan in relatie tot de instandhoudingsdoelstellingen de zekerheid worden verkregen dat het project de natuurlijke kenmerken van de Natura 2000-gebieden niet aantast.¹⁵ Uit de wetgeving volgt dat een project alleen doorgang kan vinden als de zekerheid wordt verkregen dat de natuurlijke kenmerken niet worden aangetast, of de zogenaamde ADC-toets¹⁶ met succes wordt doorlopen.¹⁷

¹¹ Geef aan of het gaat om vernietiging van biotoop en leefgebied door bijvoorbeeld ruimtebeslag, verstoring door bijvoorbeeld geluid, of verdroging of vernatting door verandering van de waterhuishouding.

¹² Het Q-team Ruimte voor de Rivier wijst ook op kansen voor natuurontwikkeling, waarbij aandacht besteed moet worden aan kenmerkende vegetatie en beplanting van dijken en dijkbermen. Het Zuid-Hollands Landschap vraagt te onderzoeken of er wellicht kansen zijn met de dijkversterking een ecologische verbinding tussen Zouweboezem en Lek te realiseren.

¹³ Habitats van het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Lek, zoals deze zijn omschreven in het ontwerp-aanwijzingsbesluit UiterwaardenLek van september 2008.

¹⁴ Zie ook zienswijze nummer 1 van het Zuid-Hollands Landschap (bijlage 2). Het Zuid-Hollands Landschap geeft in haar zienswijze aan dat een passende beoordeling noodzakelijk is als er significante effecten te verwachten zijn.

¹⁵ Uit de huidige lijn in de jurisprudentie volgt dat dit het geval is wanneer er wetenschappelijk gezien redelijkerwijs geen twijfel bestaat dat er geen schadelijke gevolgen voor de natuurlijke kenmerken zijn.

¹⁶ Dit houdt op grond van art. 19g en 19h van de Natuurbeschermingswet 1998 respectievelijk in: A: zijn er Alternatieve oplossingen voor een project of handeling? inclusief locatiealternatieven. D: zijn er Dwingende

In het Natura 2000-gebied Zouweboezem komt blauwgrasland voor. Beschrijf in het MER van welke ecologische randvoorwaarden (conditioneel en positioneel) de blauwgraslanden ter plekke afhankelijk zijn. Beschrijf indien kwel vanuit de Lek een rol speelt de kans dat er beïnvloeding optreedt door maatregelen in het kader van de dijkversterking.

Vrijwel het gehele plangebied grenst direct aan de Ecologische Hoofdstructuur. De uiterwaarden van de Lek zijn opgenomen in de Provinciale Ecologische Hoofdstructuur en genieten daarom bescherming. Geef op kaart aan waar deze gebieden zijn gelegen ten opzichte van de locaties van de dijkversterkingsmaatregelen. Beschrijf de 'wezenlijke kenmerken en waarden' van deze gebieden. Onderzoek welke gevolgen het initiatief op de actuele en potentiële kenmerken en waarden heeft. Ga hierbij in op het areaalverlies van biotopen en leefgebieden van soorten, die een zekere natuurwaarde vertegenwoordigen.

Voor de EHS geldt volgens de Nota Ruimte een 'nee-tenzij' principe. Geef aan hoe het 'nee-tenzij' principe provinciaal is uitgewerkt in een toetsingskader¹⁸.

Beschrijf bij eventuele gevolgen welke mitigerende en eventueel compenserende maatregelen genomen kunnen worden. Bepaal ook wat de invloed van het voornemen is in cumulatie met andere activiteiten die in of in de nabijheid van de beschermde gebieden plaatsvinden.

Soortenbescherming¹⁹

In 2009 heeft een ecologisch vooronderzoek plaatsgevonden. De Commissie adviseert om in het MER verspreidingsgegevens van biotopen en soorten met een groter detailniveau op te nemen met als doel in beeld te brengen welke beschermde soorten in het gebied voorkomen. Aanvullend veldonderzoek is hiervoor nodig.

Geef in het MER aan waar welke door de Flora- en faunawet beschermde soorten in het plangebied voorkomen en welk beschermingsregime voor de betreffende soort geldt²⁰. Ga in op de mogelijke gevolgen van het voornemen voor de beschermde soorten en

redenen van groot openbaar belang waarom het project toch gerealiseerd moet worden? C: welke Compenserende maatregelen worden getroffen om te waarborgen dat de algehele samenhang van Natura 2000 bewaard blijft?

¹⁷ Art. 6, lid 3 en 4 Habitatrichtlijn, geïmplementeerd in art. 19g en 19h Natuurbeschermingswet 1998.

¹⁸ Per provincie is een toetsingskader en compensatieregeling EHS vastgesteld, dat in principe past binnen de nationale Nota Ruimte en de Spelregels EHS.

¹⁹ Op de website www.minlnv.nl/natuurwetgeving is uitgebreide informatie te vinden over de soortenbescherming, waaronder de systematiek van de Flora- en faunawet en de vereisten voor het verkrijgen van ontheffingen voor verboden handelingen.

²⁰ Op grond van de Flora- en faunawet en de daarop gebaseerde algemene maatregelen van bestuur en ministeriële regelingen bestaan er vier verschillende beschermingsregimes. Welk regime van toepassing is, is afhankelijk van de groep waartoe de soort behoort. Er wordt onderscheid gemaakt tussen de volgende categorieën: tabel 1 (algemene soorten), tabel 2 (overige soorten), tabel 3 (Bijlage IV Habitatrichtlijn-/ bijlage I AMvB-soorten) en vogels.

bepaal daarbij of verbodsbepalingen overtreden kunnen worden, zoals het verbod op het verstoren van een vaste rust- of verblijfplaats²¹. Geef indien verbodsbepalingen overtreden kunnen worden aan welke invloed dit heeft op de staat van instandhouding van de betreffende soort. Beschrijf maatregelen die eventuele aantasting kunnen beperken of voorkomen, zoals het uitvoeren van werkzaamheden buiten kwetsbare perioden voor soorten.

4.4 Woon- en leefmilieu en verkeersveiligheid

Geef in het MER inzicht in de gevolgen van de alternatieven voor de woon- en leefomgeving. Ga daarbij in op het aantal woningen en/of andere gebouwen dat moet worden verplaatst of gesloopt. Bespreek tevens de mate van (geluid)hinder van de aanleg voor omwonenden en de mate van hinder voor landbouw en recreatie, op de verkeerscirculatie, verkeersveiligheid²² en de bereikbaarheid van woningen en aanliggende percelen.

4.5 Landschap en cultuurhistorie

Geef een beschrijving én waardering van de landschappelijke en cultuurhistorische waarden in het studiegebied. Ga hierbij uit van hoofdstuk 4 van de startnotitie, de daarin genoemde Handreiking Ruimtelijke kwaliteit (H+N+S, 2009) en het archeologisch onderzoek (RAAP, 2009). De Commissie beveelt aan de waardering te objectiveren door deze expliciet te baseren op beoordelingscriteria als kenmerkendheid, zeldzaamheid, gaafheid en vervangbaarheid.

4.5.1 Landschap

Beschrijf en waardeer de landschappelijke structuren, met name de kenmerkende eigenschappen (kernkwaliteiten, zie H+N+S, 2009), de gaafheid en de zeldzaamheid van het landschapstype en de samenhang tussen de onderdelen. Bepaal ook de ruimtelijk-visuele waarde van het (dijk)landschap, zoals de openheid of beslotenheid, diversiteit en de zichtrelaties in relatie tot het voorgaande.

Beschrijf indien relevant de waarde van de vormen in het landschap (aardkundige waarden zoals wielen en stroomruggen), die worden bepaald door de mate waarin het natuurlijk systeem als vorm afleesbaar is en dus zichtbaar is in het landschap.

²¹ De verbodsbepalingen zijn opgenomen in art. 8 (planten) en 9 – 12 (dieren) van de Flora- en faunawet.

²² Zie ook zienswijze nummer 2 van L. van Zouwen en E.A. van Zouwen – Assink (bijlage 2). In de zienswijze wordt expliciet aandacht gevraagd voor logische verkeersroutes en alternatieve verkeersroutes.

4.5.2 Cultuurhistorie

Beschrijf en waardeer²³ de historische geografische waarden (historisch landschap) en met name de historische gebouwen (waaronder monumenten). Maak daarbij waar nodig ook gebruik van de cultuurhistorische waardenkaart van de provincie Zuid-Holland/Utrecht.

Beschrijf de archeologische (verwachtings)waarden en waardeer de bekende archeologische vindplaatsen mede op basis van het onderzoek van RAAP (2009).

Beschrijf welke invloed het voornemen op de aldus vastgestelde waarden kan hebben. Bepaal zowel de positieve als de negatieve effecten op de beschreven landschappelijke en cultuurhistorische waarden. Ga daarbij in ieder geval in op:

- de mogelijke veranderingen in het dijklandschap en de gevolgen die deze kunnen hebben voor de ruimtelijke kwaliteit. Denk daarbij onder andere aan de aanwezigheid, zichtbaarheid en herkenbaarheid van elementen en hun onderlinge verband en de daar aan verbonden ruimtelijk-visuele waarden;
- het op elkaar laten aansluiten van verschillende deeloplossingen waar de continuïteit en de geometrie van de dijk in het geding zijn;
- de mogelijke veranderingen in de mate van samenhang (ensemblewaarde) van het dijklandschap (lintbebouwing-dijk);
- de mogelijke vernietiging of versterking van (onderdelen van) het dijklandschap (met name woningen) en de verandering die dit kan veroorzaken in de fysieke kwaliteit van elementen (de gaafheid) of de inhoudelijke kwaliteit ervan (zeldzame, informatieve of representatieve elementen);
- de verdroging of vernatting en de verandering die dat kan veroorzaken in de conservering van eventueel bodemarchief of funderingen van historische bebouwing;
- ook de overlast tijdens de uitvoering verdient bijzondere aandacht.

Geef aan hoe bij planontwikkeling en uitvoering rekening zal worden gehouden met aanwezige waarden (kernkwaliteiten). Ondersteun de beschrijving en effectbepaling met helder beeldmateriaal.

5. OVERIGE ASPECTEN

Voor de onderdelen 'vergelijking van alternatieven' en 'leemten in milieu-informatie' heeft de Commissie geen aanbevelingen naast de wettelijke voorschriften.

Verduidelijk het voornemen door, waar mogelijk, gebruik te maken van kaartmateriaal, foto's en andere visualisaties. Maak gebruik van recent topografisch kaartmateriaal met een duidelijke legenda en goed leesbare topografische namen.

²³ Besteed daarbij zowel aandacht aan de beleefde, fysieke als de inhoudelijke kwaliteit van elementen, lijnen en patronen. Zie bijvoorbeeld ook de handreiking van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed 'cultuurhistorie in m.e.r. en MKBA'.

De Commissie wijst op het belang van een goed (zelfstandig) leesbare samenvatting met het oog op de communicatie richting derden.

Besteed in de aanzet tot het evaluatieprogramma aandacht aan het herstel en de ontwikkeling van de dijkvegetaties.

BIJLAGE 1: Projectgegevens reikwijdte en detailniveau MER

Initiatiefnemer: Waterschap Rivierenland

Bevoegd gezag: Gedeputeerde Staten van de provincie Zuid-Holland

Besluit: Projectplan voor de dijkversterking

Categorie Besluit m.e.r.: C12.1

Procedurele gegevens:

aankondiging start procedure in "Het Kontakt" editie Alblasserwaard: 17 juni 2010
ter inzage legging van de informatie over het voornemen: 21 juni 2010 tot en met
2 augustus 2010

adviesaanvraag bij de Commissie m.e.r.: 16 juni 2010

advies reikwijdte en detailniveau uitgebracht: 10 september 2010

Samenstelling van de werkgroep:

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen bestaande uit enkele deskundigen, een voorzitter en een werkgroepsecretaris. De werkgroepsamenstelling bij dit project is als volgt:

ir. D.A. Boogert

ir. L.D. Boom

drs. J.A.M. Eilering (werkgroepsecretaris)

dr. F.H. Everts

drs. H.G. Ouwerkerk (voorzitter)

Werkwijze Commissie bij advies reikwijdte en detailniveau:

In dit advies geeft de Commissie aan welke onderwerpen naar haar mening behandeld dienen te worden in het MER en met welke diepgang. De Commissie neemt hierbij de hierna genoemde informatie die van het bevoegde gezag is ontvangen, als uitgangspunt.

Om zich goed op de hoogte te stellen van de situatie heeft de Commissie een locatiebezoek afgelegd.

Zie voor meer informatie over de werkwijze van de Commissie www.commissiemer.nl op de pagina *Commissie m.e.r.*

Betrokken documenten:

De Commissie heeft de volgende documenten betrokken bij haar advisering:

- Startnotitie m.e.r. dijkversterking Schoonhovenseveer-Zijpkade, 1 juni 2010.

De Commissie heeft kennis genomen van de zienswijzen en adviezen, die zij van het bevoegd gezag heeft ontvangen. Dit advies verwijst naar een reactie als die nieuwe inzichten naar voren brengt over specifieke lokale milieuomstandigheden of te onderzoeken alternatieven. Een overzicht van de zienswijzen en adviezen is opgenomen in bijlage 2.

BIJLAGE 2: Lijst van zienswijzen en adviezen

1. Stichting Het Zuid-Hollands Landschap, Rotterdam
2. L. van der Zouwen en E.A. van der Zouwen- Assink, Ameide
3. Fam. M.J. van den Berg, Groot-Ambers
4. N. Lakerveld-van Dorp, Lexmond

Advies over reikwijdte en detailniveau van het milieueffectrapport Dijkversterking Schoonhovenseveer – Zijpkade

Tussen Schoonhovenseveer en Zijpkade voldoen delen van de dijk aan de linkeroever van de Lek niet aan de wettelijke veiligheidseisen. Delen van de dijk zijn niet hoog en/of niet sterk genoeg. Het gaat om 14 km waar de dijk versterkt moet worden. Aanleiding voor de dijkversterking is de uitvoering van de Planologische Kernbeslissing (PKB) Ruimte voor de Rivier. Voor de dijkversterking stelt het Waterschap Rivierenland een dijkversterkingsplan op, dat moet worden goedgekeurd door Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland. Voor de besluitvorming over de goedkeuring van dit plan wordt een procedure voor milieueffectrapportage (m.e.r.) doorlopen.

Commissie voor de
milieueffectrapportage
ISBN: 978-90-421-3114-9

Arthur van Schendelstraat 800, Utrecht
T 030 - 254 75 66
F 030 - 253 12 95
E mer@eia.nl
W www.commissiemer.nl

III ZENSWIJZEN

Samenvatting van de ingediende zienswijzen inzake de startnotitie dijkversterking Schoonhovenseveer-Zijkade en de reacties van het bevoegd gezag daarop.

N.B. Bij terugkerende thema's in de zienswijzen wordt verwezen naar de reactie op de zienswijze waarin dit thema eerder aan de orde is gesteld. Veel in zienswijzen genoemde zaken, zoals planschade, onteigening, inrichtingsplannen enzovoorts komen niet in de projectnota/MER (waar deze richtlijnen specifiek voor bedoeld zijn) aan de orde, maar wel in het proces van het projectplan voor de dijkversterking. Dit proces loopt parallel met het proces voor de m.e.r. en is voor een belangrijk deel identiek.

1. Stichting Het Zuid-Hollands Landschap, Nesserdijk 368, 3063 NE Rotterdam, verzonden 6 juli 2010, ontvangen 8 juli 2010.

Het Zuid-Hollands Landschap wijst erop dat het te versterken deel van de Lekdijk veel hoge natuur- en landschappelijke waarden kent. Veel gebieden vallen onder de EHS en Natura 2000. Verzocht wordt te toetsen of er significante effecten zijn te verwachten waardoor een passende beoordeling noodzakelijk is.

Inspreker is eigenaar en beheerder van diverse natuurgebieden in het plangebied die onderdeel zijn van de EHS en Natura 2000. De stichting heeft verder onder meer plannen om eigendommen in uiterwaarden in het desbetreffende gebied uit te breiden. Verzocht wordt om na te gaan of er mogelijkheden zijn om de dijkversterking aan te laten sluiten bij de projecten en wensen van de stichting.

Reactie

Waterschap Rivierenland heeft een gespecialiseerd onderzoeksbureau opdracht gegeven om een natuurtoets uit te voeren. Dit houdt een veld- en bureauonderzoek in naar beschermde soorten en habitats in het kader van Natura 2000, de Flora- en faunawet en de Ecologische Hoofdstructuur. Een onderdeel van de opdracht is het uitzoeken of de noodzaak bestaat een passende beoordeling uit te voeren. De door inspreker genoemde gebieden worden in het onderzoek meegenomen.

Onder 4.3 van het advies over reikwijdte en detailniveau, en de daarbij gevoegde voetnoten, wordt onder meer ingegaan op de door het Zuid-Hollandsch Landschap aangedragen onderwerpen. Het specifieke verzoek van inspreker om de mogelijkheden van een verbinding van de Zouweboezem en de Lek in het MER nader te verkennen kan niet dwingend aan de initiatiefnemer opgelegd worden. Dit omdat deze plannen niet als autonome ontwikkeling beschouwd kunnen worden, gelet op de prille fase waarin ze verkeren. De mogelijkheden voor een verbinding zitten in het beheerplan voor Natura 2000 als wensbeeld (dus niet als concrete maatregel) en de periode van het beheerplan belooft zes jaar. Voorlopig is er dus geen zicht op een concrete uitvoering en kan de wens niet aangemerkt worden als autonome ontwikkeling.

In het advies wordt wel gevraagd in algemene zin aan te geven welke kansen voor de natuur gecreëerd kunnen worden met het voornemen.

2. Fam. M.J. van den Berg, Veersedijk 4, 2964 GG Groot-Ammers, verzonden 28 juli 2010, ontvangen 29 juli 2010.

Inspreker heeft vernomen dat de dijk ter hoogte van zijn woning ongeveer een meter verhoogd dient te worden. Tevens zal de voet van de dijk richting woning van de familie Van den Berg verbreed moeten worden. Bedoelde woning bevindt zich in de directe nabijheid van het kruispunt Veersestoepe-Veesedijk. Door de aanpassingen aan de dijk ter plekke vreest inspreker dat de woning in een kom komt te liggen alwaar regenwater zich zal ophopen. Een dergelijke situatie heeft zich reeds voorgedaan bij de vorige dijkversterking. Versterking met een damwand zou zicht- en lichtschade teweegbrengen. Familie Van den Berg maakt zich zorgen dat het woongenot aangetast wordt. Gevreesd wordt ook voor waardevermindering. Ten slotte verzoekt inspreker om op de hoogte te worden gehouden van de ontwikkeling rond de planvorming.

Reactie

Onder 4.4 wordt gevraagd de mate van hinder door de werkzaamheden te beschrijven en naar de gevolgen van de alternatieven voor de woon- en leefomgeving. Naar alle waarschijnlijkheid zal de kruin van de Veersedijk gemiddeld met 100 cm verhoogd moeten worden. Ter hoogte van de woning van inspreker zal dat, naar verwachting, niet meer zijn dan 50-60 cm. Ook de stabiliteit van de dijk moet verbeterd worden. In hoofdstuk 3 van het advies over reikwijdte en detailniveau (zie hiervoor) wordt gevraagd de alternatieven en varianten te beschrijven die hiervoor in aanmerking komen. Maatregelen ter voorkoming van eventueel optredende wateroverlast zullen beschreven worden in het projectplan dat tezamen met het MER bekend wordt gemaakt. Eventuele waardedaling van de woning is geen aspect dat in een MER aan de orde komt. Informatie over de voortgang van het proces wordt verschaft door middel van bekendmakingen in de huis-aan-huiskrant, nieuwsbrieven en informatieavonden.

3. Mevrouw N. Lakerveld van Dorp, Achthoven 3, 4128 LV Lexmond, verzonden 28 juli 2010, ontvangen 2 augustus 2010.

Inspreker deelt mee reeds op 1 juli 2010 mondelinge zienswijzen te hebben ingediend in Ameide, gebouw 't Spant tijdens de informatieavond. Mevrouw Lakerveld van Dorp:

- a. wil geen beleidsverruiming in de Provinciale Structuurvisie waardoor de gemeente Zederik binnendijkse sloop- en bouwplannen zou kunnen realiseren;
- b. is bevreesd dat door binnendijkse versterking van de dijk ter hoogte van haar woning deze (plan)schade zal oplopen;
- c. wil dat bekendmakingen niet slechts digitaal worden gepubliceerd, maar ook op schrift;
- d. wil dat de gemeente Zederik en het Waterschap Rivierenland geen plannen maken en uitvoeren zonder inspraak van de burger;
- e. is van mening dat het waterschap niet nieuwe bermen op eigen wijze moet gaan beheren;
- f. wil niet dat dijktafsluitingen ten behoeve van woningbouw worden gebruikt;
- g. is tegen misbruik van de WRO;
- h. is tegen onteigeningen door de gemeente en het waterschap;
- i. heeft bezwaar tegen heffingen voor de dijkverzwaring en erfdienstbaarheid en wil vrije toegang blijven behouden naar de weg op de dijk;
- j. eist nogmaals uitgraving van illegaal gedempte watergang;
- k. heeft bezwaar tegen binnendijkse verzwaring van de dijk omdat dit zou gebeuren ten behoeve van gemeentelijke bouwplannen, dit terwijl de ondergrond te zwak is om de dijk te steunen;
- l. heeft bezwaar tegen plaatsing van een stabiliteitsberm voor haar woning;
- m. klaagt dat informatie achteraf toegezonden wordt, dat zij zelf om toezending moet vragen, terwijl toegezegd was dat zij over alles geïnformeerd zou worden;

- n. heeft bezwaar tegen het opnemen van deze en volgende startnotities in het beleid van de Provinciale Structuurvisie of in het beleid van de gemeente of het waterschap;
- o. wil dat alle aanwonenden van de dijk, en niet slechts grondeigenaren, deze met ieder voertuig dienen te kunnen bereiken;
- p. verzoekt schriftelijk op de hoogte te worden gehouden inzake verdere plannen en ontwikkelingen;
- q. verzoekt schade te vergoeden.

Reactie

De aspecten genoemd onder a, e, f, g, i, j, n en q hebben geen betrekking op de m.e.r.-procedure en zullen daarom in dit kader niet verder behandeld worden.

Ad c, d, m en p: zie hierover ook onder reactie op zienswijze 2; alle betrokkenen zijn en zullen in de toekomst ook op de hoogte worden gehouden van de voortgang van het proces en de werkzaamheden via bekendmakingen in het huis-aan-huisblad, op de websites van de provincie Zuid-Holland en het waterschap. Daarnaast worden omwonenden en overige belanghebbenden actief geïnformeerd door middel van nieuwsbrieven en informatiebijeenkomsten. Op deze wijze is inspraakmogelijkheid gegarandeerd.

Ad b, k en l: ten aanzien van de te kiezen wijze van versterking van de dijk, zie de reactie op zienswijze 2 en is planschade geen MER-gerelateerd aspect.

Ad o: zie 4.4 van het advies over reikwijdte en detailniveau. Het waterschap laat bij de uitvoering van de dijkversterkingswerkzaamheden een verkeersplan opstellen waarin wordt ingegaan op de ontsluiting en bereikbaarheid van alle percelen. De uiteindelijke inrichting van de weg na de dijkversterking en de bepaling welke verkeersdeelnemers van de weg gebruik mogen maken, is de bevoegdheid van de wegbeheerder, in dit geval de gemeente.

Ten slotte wordt opgemerkt dat het dijkvak waar de woning van inspreker zich bevindt, aangemerkt is als een zogenaamd tussenvak. Tussenvakken zijn dijkvakken die op dit moment nog niet versterkt hoeven te worden, zodat het versterken daarvan nog niet zeker is. Deze vakken zijn in de ter inzage gelegde startnotitie meegenomen in de beschouwing zodat bij eventuele toch noodzakelijke versterking direct aangesloten kan worden aan vakken die zeker versterkt moeten worden. Een beslissing hierover wordt in de loop van het proces genomen door het waterschap.

4. L. van der Zouwen en E.A. van der Zouwen-Assink, Prinses Marijkeweg 55a, 4233 HK Ameide, verzonden 1 augustus 2010, per e-mail ontvangen 2 augustus 2010.

Insprekers vragen aandacht voor de volgende aspecten:

- a. Verzocht wordt om goede communicatie met alle belanghebbenden langs de dijkvakken en niet slechts de directaanwonenden; dit omdat ook anderen dan aanwonenden belang hebben bij de dijk als ontsluitingsroute; communicatie en informatie vóór, maar zeker ook tijdens de werkzaamheden, zorgen voor meer begrip voor de activiteiten.
- b. Gepleit wordt om de werkzaamheden binnen afzienbare termijn en per logisch dijkvak uit te voeren gelet op de functie van de dijk als ontsluitingsroute.
- c. Insprekers pleiten ervoor dat gedurende de werkzaamheden bewoners van Ameide en Tienhoven gebruik mogen maken van de alternatieve route over Meerkerk. De gemeente Zederik is voornemens is deze route tijdens spitsuren af te sluiten voor sluipverkeer. Insprekers verzoeken dringend te bevorderen dat de inwoners van Ameide en Tienhoven gedurende de werkzaamheden aan de dijk gebruik mogen maken van de omleidingsroute.

- d. Ten aanzien van de verkeersveiligheid voor met name het langzaam verkeer wordt een dringend verzoek gedaan om de inrichting van de weg na de versterkingswerkzaamheden zodanig uit te voeren dat de veiligheid van voetgangers en fietsers wordt verhoogd. Dit mede gelet op de vaak hoge snelheden van het gemotoriseerd verkeer. Geopperd wordt om rode fietssuggestiestroken aan weerszijden van de weg aan te brengen. Als voorbeeld wordt verwezen naar de noordelijke Lekdijk tussen Nieuwegein en Schoonhoven. Bij het aanbrengen van verkeersremmende maatregelen wordt gesuggereerd de fietssuggestiestroken daarbuiten te laten.

Reactie

Ad a: zie onder reactie bij zienswijzen 2 en 3 over dit onderwerp.

Ad b: dit is geen aspect dat in het MER behandeld wordt. In de uitvoeringsfase van het projectplan van het waterschap zal dit aan de orde komen.

Ad c: ook dit is geen aspect betreffende het MER. De gemeente Zederik is in samenspraak met het waterschap verantwoordelijk voor de verkeersafwikkeling gedurende de werkzaamheden aan de dijk.

Ad d: de verkeersveilige inrichting van de weg ten behoeve van het langzaam verkeer na de versterkingswerkzaamheden is geen onderwerp in het kader van het MER. Tijdig in contact treden met de bevoegde gemeente en het waterschap is voor dit aspect van belang.

